

DEL BRESSOL AL TAÜT: ETNOBOTÀNICA DEL CICLE DE LA VIDA A LES TERRES CATALANES

Joan Vallès, Ugo D'Ambrosio,
Teresa Garnatje, Airy Gras, Montse Parada

Laboratori de Botànica – Unitat associada CSIC
Facultat de Farmàcia

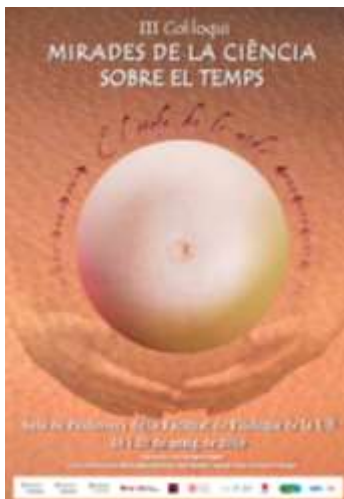

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Institut Botànic de Barcelona
(IBB-CSIC-ICUB)

institut
botànic
de Barcelona

III Col·loqui
“Mirades de la ciència sobre el temps”
‘El cicle de la vida’
Barcelona, 19-20 de maig de 2016

Etnobotànica

- Etnografia

- Botànica

*“La sopa de farigola
és poètica i terral i,
a més, molt antiga,
perquè hi ha una
locució en el país que
diu ‘Sopes de farigola,
parts de rosari...’”*
Josep Pla

OBJECTIUS

Elaboració de catàlegs
d'usos de les plantes

Recopilació dels noms
populars

Inventari del patrimoni
biològic i etnològic

Suggerir plantes
potencialment útils

Millorar l'explotació
i la conservació
dels recursos naturals

Metodologia:
treball de camp, entrevista etnobotànica

Agroecosistemas: horts familiars

Mercats

Grup de recerca en etnobotànica dels Països Catalans

EtnoBioFic

[Presentació](#)

[Grup »](#)

[BioFic-Planta »](#)

[EtnobotCat »](#)

[Enllaços](#)

[Contacte](#)

Cercador del web...

BIOFIC-PLANTA

La línia **BioFIC-Planta** inclou nombrosos camps d'estudi, majoritàriament adreçats a comprendre la història evolutiva de diferents grups de plantes així com l'evolució del seu genoma i els processos que s'hi troben implicats. Els estudis palinològics, filogenètics, filogeogràfics, de genètica poblacional i d'evo-devo s'uneixen a la citogenètica per a formar una línia multidisciplinària i innovadora.

BIOSISTEMÀTICA I FILOGÈNIA I CITOGÈNÈTICA MOLECULARS DE PLANTES

[Llegir-ne més](#)

ETNOBOTCAT

En aquesta línia de recerca duem a terme estudis sobre les relacions entre persones i plantes i el saber popular sobre el món vegetal en els territoris de llengua catalana. Fonamentalment fem treballs etnoflorístics, amb especial atenció als usos medicinals i alimentaris de les plantes. També fem estudis de fitonímia popular. En algunes zones treballem sobre agroecosistemes, bàsicament horts familiars.

ETNOBOTÀNICA DELS PAÏSOS CATALANS

[Llegir-ne més](#)

000014821 Ver

Base de dades del nostre grup de recerca

Ets a: Inici > Menú principal

etnobotanica.cat

Aquesta és una plana d'investigació sobre etnobotànica del grup de recerca Biosistemàtica, filogènia i citogenètica moleculars de plantes / Etnobotànica catalana (BioFiC-Planta/EtnobotCat, <http://www.etnobioc.cat>). Treballem a l'Institut Botànic de Barcelona (CSIC-ICUB) i a la Universitat de Barcelona.

En aquesta línia de recerca duem a terme estudis sobre les relacions entre persones i plantes i el saber popular sobre el món vegetal en els territoris de llengua catalana. Fonamentalment fem treballs etnoflorístics, amb especial atenció als usos medicinals i alimentaris de les plantes. També fem estudis de fitonímia popular. En algunes zones, treballem sobre agroecosistemes, bàsicament horts familiars.

Connexió:

Usuari

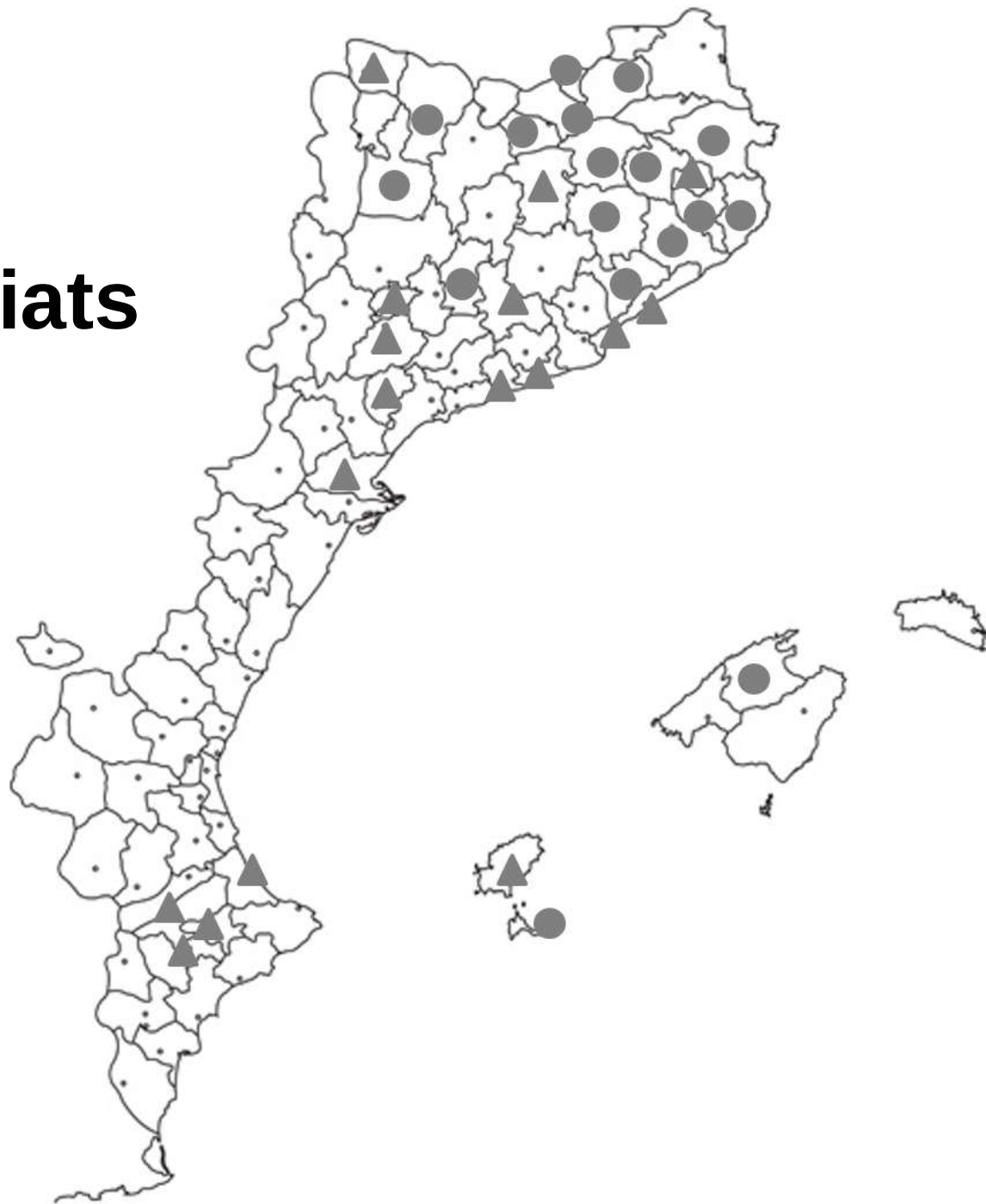
Clau

Entrar >>

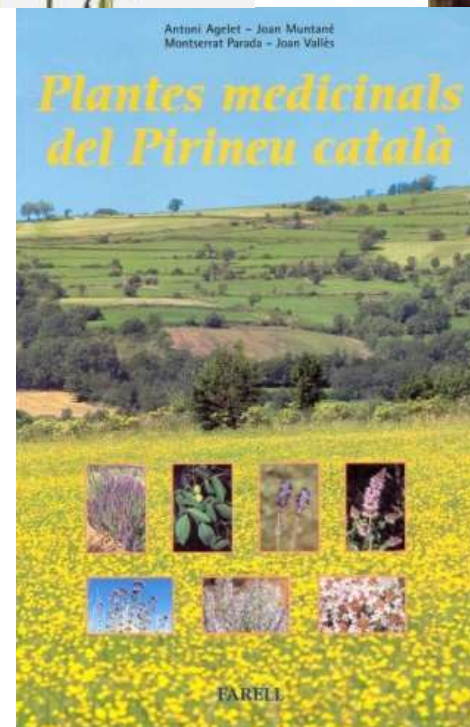
Territoris estudiats

1600 informants

1100 tàxons

TERRITORI	I	PU	PM	PA	AU	N	IE	IUC
Pallars	264	529	410	214	133	1.004	29,1	49,2
Alta Vall del Ter	60	312	220	100	71	454	16,1	68,6
Alt Empordà	178	523	334	248	228	1.015	25,9	44,5
Montseny	180	584	351	280	236	1.027	23,2	43,4
Cerdanya	155	290	234	68	62	480	15	30,4
Arbeca	15	147	70	86	41	195		
Gironès occidental	57	209	137	213	124	566	22,3	93,2
Martorelles, Sant Fost	21	210	78	98	86		7,1	37,1
Ulldemolins	9	145	62	55	60			
Caçà de la Selva	7	53	38	49	19	56		
Gallecs	28	272	101	82	113	369		94,8
Guilleries	28	226	158	56	24	335	20	87
Segarra	29	142	92	40	10	201		52,6
Gavarres	19	187	105	48	30	232		

Inventario Español de los Conocimientos Tradicionales relativos a la Biodiversidad (IECTB)

http://www.magrama.gob.es/es/biodiversidad/temas/inventarios-nacionales/inventario-espanol-de-los-conocimientos-tradicionales/inventario_esp_conocimientos_tradicionales.aspx

Volumen 1, 2014

http://www.magrama.gob.es/es/biodiversidad/temas/inventarios-nacionales/pbl_lect_tcm7-364394.pdf

El cicle de la vida:
Cada hora que et senyalo
- t'allunyo del bressol - t'acosto a la mortalla

Jacint Verdaguer
Inscripció al rellotge de sol de
can Noguer de Segueró (Beuda, Garrotxa)

Jacint Verdaguer i Santaló (1845-1902)
Estanislau Vayreda i Vila (1848-1901)

Les plantes ens acompanyen des del bressol fins al taüt...

... i, després,
“fem malves”

Malva sylvestris

Ús	Tàxons
Antiacneic	15
Antienurètic	2
Antihelmíntic	27
Antiparotidític	3
Antivariolós	2
Per a la candidosi	6
Per a la varicel·la	1
Per a les reaccions al·lèrgiques	9
Per a l'escarlatina	2
Per al creixement	1
Per al xarampió	17
Reforçant ossi	2
Sedant	1
Lúdic (jocs infantils)	35
Creences o pràctiques magicoreligioses	2

NENS i ADOLESCENTS

Antihelmíntic

Allium sativum

Per al xarampió

Punica granatum

Antiacneic

Citrus limon

JOCS INFANTILS

Avena sativa

Papaver rhoeas

Parietaria officinalis

Taraxacum officinale

Ranunculus bulbosus

CRENÇA MAGICORELIGIOSA

**Si la mainada els toca o hi juga,
a la nit es fa pipí al llit**

Ús	Tàxons
Abortiu	26
Accelerador del part	3
Antiabortiu	1
Antiamenorreic	5
Antidismenorreic	31
Antiinflamatori/Antisèptic/Cicatritzant mucronal	2
Antisèptic puerperal	4
Coadjuvant del part	7
Coadjuvant del postpart	9
Emmenagog	29
Galactòfug	8
Galactogen	6
Hemostàtic del part	2
Hemostàtic del postpart	2
Inductor del part	7
Per a augmentar la fertilitat	1
Per a la impotència	2
Per a trastorns en l'embaràs/naixement / puerperi	3
Creences o pràctiques magicoreligioses	1

EDAT ADULTA

Resultats molt lligats a la reproducció

A close-up photograph of a Laurus nobilis (Bay Leaf) branch. The branch features several large, dark green, lanceolate leaves with prominent yellowish-green veins. Small, clusters of tiny, pale yellow flowers with brownish centers are visible along the stem. The background is a blurred green field.

Antidismenorreic

Laurus nobilis

Antidismenorreic

Ratafia

Emmenagog

Juniperus oxycedrus

Abortiu

Ruta graveolens

Sambucus nigra

CREENÇA
MAGICORELIGIOSA

Si es crema llenya de
saüquer es retira la
llet de la dona de la
casa que alleta el fill

Ús	VELLESA	Tàxons
Antiartròsic		9
Antiprostatític		17
Per a les cataractes		1
Per als trastorns associats a la menopausa		4
Reforçant ossi		4
Elaboració de bastons (majoritàriament per a gent gran)		25

Antiprostático

Ramonda myconi

Antiartròsic

Rosmarinus officinalis

Antiartròsic

Crithmum maritimum

ELABORACIO DE BASTONS

Fira del Bastó, la fusta i productes de la terra

Ajuntament de les Planes d'Hostoles

Castanea sativa

Olea europaea

Arundo donax

MALALTIA I MORT

Ús	Tàxons
Ambientador d'habitacions amb malalts o morts	7
Elaboració de taüts	1
Creences o pràctiques magicoreligioses	2

DESINFECTANTS DE CAMBRES

Sambucus nigra

Thymus vulgaris

Santolina chamaecyparissus

Artemisia absinthium

L'absenta - Madeleine de
Boisguillaume (Ramon Casas)

Quan s'anava a
portar un mort
hom se'n posava
un brot a la boca
per tal de no
sentir-ne la pudor

Al cafè - L'absenta (Degas)

L'absenta (Picasso)

Ficus carica

ELABORACIÓ DE TAÜTS

PRÀCTICA
MAGICORELIGIOSA

Se'n plantava
als cementiris

Asphodelus aestivus

Buxus sempervirens

CREENÇA
MAGICORELIGIOSA

Dues o tres branques
de boix disposades
sobre la tomba d'una
persona considerada
malvada en vida
protegeixen les
persones d'efectes
malèfics

Agraïments

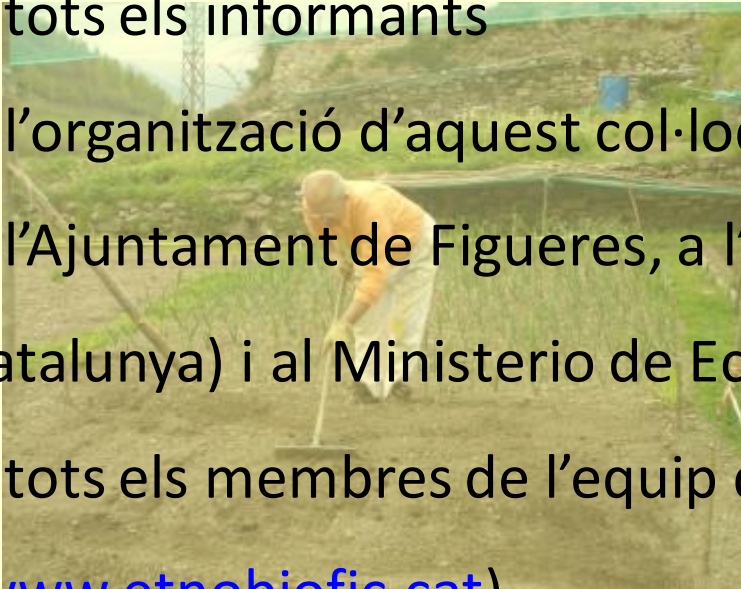
A tots els informants

A l'organització d'aquest col·loqui

A l'Ajuntament de Figueres, a l'AGAUR (Generalitat de Catalunya) i al Ministerio de Economía y Competitividad

A tots els membres de l'equip de recerca IBB-UB

(www.etnobiofic.cat)

Ciutadella de Menorca

De divendres 3 a diumenge 5 de juny de 2016

VIII Jornades d'ETNOBOTÀNICA en Llengua Catalana

Més informació i inscripcions: j.etnobotanica.cat@gmail.com

ORGANITZADORS

UNIVERSITAT DE
BARCELONA
Facultat de Farmàcia

Institut Menorquí d'Estudis

COL·LABORADORS

ELADIET
vivre naturellement

Fotografia: David Carreras, Maquetació: Toni Pons

Línia de recerca en
Etnobotànica

Universitat de Barcelona /

Institut Botànic de Barcelona

<http://www.etnobiafic.cat>